

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

О. В. Казанова

Усна народна творчість

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для студентів I курсу денного відділення філологічного факультету
першого (бакалавр) рівня вищої освіти
галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія
спеціалізації «Українська мова та література»

ОДЕСА
ОНУ
2022

УДК 398(=161.2)(076)

К142

Рекомендовано вченою радою філологічного факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова.

Протокол № 1 від 9 вересня 2021 року.

Автор:

О. В. Казанова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

Н. В. Сподарець, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури ПНПУ імені К. Д. Ушинського;

О. Ю. Сайковська, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та слов'янського мовознавства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Казанова О. В.

К142 Усна народна творчість : метод. вказівки до курсу «Усна народна творчість» для студентів І курсу денного відділення філол. ф-ту першого (бакалавр.) рівня вищої освіти спец. 035 Філологія спеціалізації «Українська мова та література» / О. В. Казанова. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. 49 с.

Методичні вказівки спрямовані на організацію лекцій і практичних занять з курсу «Усна народна творчість». Передбачено тематику лекційних і практичних занять, питання, що виносяться на обговорення, перелік творів для текстуального вивчення, теми науково-дослідного завдання, рекомендований список основної і додаткової літератури.

Адресовано студентам філологічних спеціальностей.

УДК 398(=161.2)(076)

© Казанова О. В., 2022

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022

ЗМІСТ

Загальні відомості.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	6
Тематика лекцій.....	14
Тематика практичних занять	20
Завдання для самостійної роботи.....	29
Перелік творів для вивчення напам'ять.....	31
Навчальний проект.....	31
Тести для перевірки знань.....	34
Контрольні запитання з курсу.....	39
Список рекомендованої літератури.....	43

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

В умовах розбудови української держави, утвердження національної ідентичності виникає нагальна потреба для більш поглибленого, комплексного та незаангажованого дослідження української фольклористики як складника національної культури. Фольклор є важливим джерелом пізнання духовної історії нації, витоків та проявів національного світогляду, характеру, традицій, менталітету українців. Саме тому в системі вищої професійної освіти гуманітарного профілю важливе місце належить курсу «Усна народна творчість».

Пропонована програма курсу адаптована до сучасних вимог організації навчального процесу. Навчальний матеріал поділено на два змістових модуля, до складу яких входить комплекс лекційних тем, практичних (семінарських) занять, подається бібліографічний список основної та додаткової літератури. З метою систематизації набутих знань передбачено проведення письмових модульних робіт (контрольних робіт, тестових завдань). До програми включено завдання для самостійної роботи студентів, запропоновані твори для вивчення напам'ять.

Вивчення курсу «Усна народна творчість» передбачає проведення міжпредметних зв'язків з такими дисциплінами, як-от: історія України, народознавство, історія української літератури, дитяча література, вступ до літературознавства, культурологія тощо.

Мета курсу:

- ❖ поглибити й розширити знання студентів про українську усну народну поетичну творчість як важливу складову національної культури;

- ❖ показати наукову та духовну цінність усної словесної творчості, ознайомити з історією становлення й розвитку української фольклористичної науки у контексті взаємозбагачення світових культур;

- ❖ обґрунтувати й узагальнити науково-методичні принципи збирання та класифікації творів усної народної творчості;

❖ розвинути навички філологічного аналізу фольклорних творів, зокрема, їх жанрово-видових та проблемно-тематичних особливостей, що зумовлює розвиток творчого самостійного мислення у студентів-першокурсників.

Завдання курсу:

- ❖ сформувати у студентів уявлення про розвиток української усної народної творчості;
- ❖ розширити традиційне розуміння українського фольклору, глибше ознайомити з аспектами культурологічного та національного розвитку;
- ❖ зацікавити студентів творами усної народної творчості як специфічним засобом пізнання світу, відбиття українських ментальних рис;
- ❖ активно залучати наукову літературу з мистецтвознавства, психології, культурології, історії, народознавства, літератури;
- ❖ розвинути у студентів творче самостійне мислення, оволодіння навичок роботи із науковими, методичними матеріалами;
- ❖ вміння аргументувати і доводити власні судження, формулювати висновки про прочитані твори.

Студент повинен знати:

- періодизацію фольклору;
- основні напрямки та школи наукового дослідження усної народної творчості;
- головні праці відомих фольклористів;
- систему наукових термінів та понять, які використовуються під час вивчення курсу;
- зміст творів, що пропонуються для вивчення;
- специфічні риси фольклорних жанрів у порівнянні з художньою літературою.

Студент повинен вміти:

- розрізняти жанри фольклору;

- виявляти національну специфіку розвитку та побутування цих жанрів;
- аналізувати зміст та формальні особливості творів усної поетичної творчості;
- зіставляти художні особливості різних жанрів фольклору;
- самостійно узагальнювати й систематизувати набуті знання з певного розділу курсу;
- опрацьовувати літературно-критичні праці, користуватися додатковою літературою, складати таблиці, опорні конспекти.

На вивчення курсу «Усна народна творчість» студентами 1 курсу спеціальності «Українська мова та література» денного відділення філологічного факультету відводиться 90 годин: 40 годин аудиторної роботи (24 годин лекцій, 16 годин практичних занять) та 50 годин самостійної роботи. Форма контролю – іспит.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I
СИСТЕМА ЖАНРІВ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ**

Тема 1. Фольклор та фольклористика як складові української культури

Походження терміна «фольклор», його «широке» і «вузьке» розуміння; співвідношення з синонімічними термінами (усна народна творчість, усна народна поетична творчість, словесність тощо).

Специфіка фольклорної творчості (усність, колективність, анонімність, імпровізаційність, синкретичність, традиційність). Національні та регіонально-етнографічні особливості українського фольклору.

Фольклористика як наука: етапи розвитку, наукові галузі (історія та теорія фольклористики), предмет, завдання, методи наукового дослідження та збирання фольклорного матеріалу, зв'язки з іншими науками (етнографією, історією, культурологією, мистецтво-

знавством, релігієзнавством, етнопсихологією, етнопедагогікою, соціологією, мовознавством, літературознавством, історією літератури). Фольклор та художня література: спільне та відмінне.

Проблема жанру у фольклористиці. Система жанрів українського фольклору. Різні підходи до класифікації фольклорних жанрів.

Тема 2. З історії українського фольклору та фольклористики

Періодизація фольклору: доісторичний період (міфологічна час, коли первісні уявлення і вірування формувалися у певну систему культів, зароджуються календарні, родинні обряди), історичний (що характеризується розвитком героїчного епосу, легенд і переказів, жанрів народної лірики).

Елементи фольклорних творів в писемних пам'ятках давньої літератури, фольклор Київської Русі.

Жанрова система українського фольклору XV-XII ст., найдавніші тексти українських народних пісень. Фольклористична діяльність українських поетів-романтиків, роль «Руської трійці» у розвитку та популяризації національного фольклору.

Фольклорні збірники XVIII-XIX ст., публікації творів усної народної творчості, внесок І. Срезневського, М. Максимовича, П. Куліша, М. Костомарова, М. Сумцова, І. Нечуя-Левицького, Лесі Українки, І. Франка, О. Потебні та ін. у вивчення української народної поетичної творчості. Напрями та школи фольклористики XIX ст. (міфологічна, культурно-історична, міграційна, етнографічна школи).

Українська фольклористика XX ст., наукові школи (соціологічна, структурно-семіотична, психологічна, неоміфологічна). Питання радянської фольклористики, «фольклор чудес», фольклор часів голодомору, пост фольклор.

Проблема збереження та видання фольклорних творів, діяльність Інституту українського фольклору АН УРСР, періодичні видання (журнал „Етнографічний вісник”, до 1939 р. журнал виходив під назвою „Український фольклор”, з 1939 – 1941 рр. – під назвою „Народна творчість”, часописи „Народознавство”, „Берегиня”,

“Родовід”, “Український світ”, “Пам’ятки України”, “Українська культура” тощо).

Основні тенденції розвитку й проблеми сучасної фольклористики.

Тема 3. Світоглядні системи українського фольклору

Дохристиянські вірування давніх слов’ян (анімізм, тотемізм, фетишизм). Поняття культу, система давніх культів. Давня магія як втілення давніх вірувань та уявлень праслов’ян, магичні обряди та ритуали як основа формування жанрів фольклору.

Класифікація та функціональне призначення давніх замовлянь, особливості композиційної побудови замовлянь.

Ворожіння у системі магичних ритуалів, зв’язок з давніми праслов’янськими віруваннями та культурами.

Давня праслов’янська міфологія. Поняття міфу, архетипу, специфіка міфологічного мислення та світосприйняття, ознаки давньої української міфології (відображення народної свідомості у міфах). Класифікація міфів, відбиття давніх праслов’янських вірувань та культів.

Модифікації міфологічного світорозуміння у християнську добу, синтезування язичницьких та християнських уявлень та вірувань

Тема 4. Календарно-обрядова творчість

Поняття обряду, класифікація обрядів (родинні (родильні, весільні, поховальні) і календарні (зимові, весняні, літні, осінні)). Основні цикли календарно-обрядової творчості, зв’язок з хліборобським календарем, народним релігійним світоглядом.

Цикл зимових свят, їх ритуально-міфологічна основа, зв’язок з давніми віруваннями праслов’ян. Колядки і щедрівки, їх визначення, форма виконання. Тематичні групи. Художні особливості. Композиція. Специфіка народної драми, її джерела, зв’язок із драматизованими діями календарно-обрядової творчості. Характерні ознаки народної драми: синкретичність (поєднання слова, співу, танцю), імпровізація, комізм і пародія. Види народної

драми. („Коза”, „Маланка”, „Живий вертеп”). Вертеп, його походження, різновиди, структура.

Весняні свята, відбиття давніх вірувань та культів, ритуальні драматизовано дійства та ігри. Веснянки і гаївки, їх розрізнення, форма виконання. Класифікація веснянок.

Літня календарна обрядовість, система обрядово-поетичних дійств, основні свята. Русальні пісні, їх походження, мотиви і образи. Петрівчані пісні, їх тематика. Купальські пісні, їх походження. Мотиви і образи. Форма виконання.

Осінні свята. Система ритуалів та обрядів, зв'язок з хліборобським календарем. Жниварські (зажинкові, жнивні, обжинкові) пісні: їх мотиви, художні особливості.

Зв'язок жанрів календарно-обрядової творчості з творами художньої літератури.

Тема 5. Родинно-обрядова творчість

Весільна обрядовість. Основні етапи весільних дійств, обряди, відбиття давніх вірувань та культів. Пісні весільного обряду, тематика, функціональне та естетичне призначення.

Народна обрядовість, пов'язана з народженням дитини. Родильний обряд, походження, система давніх табу та культів. Поховальна обрядовість, основні ритуали, звичаї. Голосіння, розвиток жанру, тематичні види голосінь, функціональне призначення. Жанрові різновиди голосінь.

Обряди, пов'язані з будівництвом дому та новосіллям. Родинно-обрядова творчість у творах художньої літератури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ НАРОДНОЇ ЛІРИКИ ТА ПРОЗИ

Тема 6. Народна пісенна лірика

Жанрова система народної лірики, основні групи пісень (суспільно-побутові та родинно-побутові пісні).

Суспільно-побутові пісні, передумови виникнення, їх мотиви і образи. Жанрові різновиди суспільно-побутової лірики: козацькі, солдатські, рекрутські, жовнірські пісні: історична основа, мотиви, засоби зображення героїв, символіка у творах. Чумацькі пісні: дослідження пісень в українській фольклористиці, класифікація за мотивами, особливості символіки. Мотиви та образи заробітчанських, робітничих, емігрантських пісень, їх соціальна обумовленість.

Жанри родинно-побутової лірики: пісні про кохання, про родинне життя: особливості розвитку жанрів (зв'язок з календарно-обрядовою та родинно-побутовою лірикою), тематичні групи (пісні про кохання, пісні про жіночу долю, удовині та сирітські пісні), специфіка конфліктів та мовлення. Особливості поезики та елементи комічного у жартівливих піснях, зв'язок з іншими жанрами народної лірики. Художні особливості танцювальних пісень: походження коломийок, форма виконання, коломийковий розмір. Тематичні групи коломийок, їх провідні мотиви і образи (коломийки про кохання, дозвілля молоді, жартівливі-коломийки; коломийки про родинне життя; суспільно-побутові коломийки). Гумористично-сатиричні елементи в творах. Використання ритміки коломийок у ліричних, історичних піснях, у баладах. Відображення в коломийках світогляду народу.

Народні романси: походження жанру, основні тематичні групи, мотиви. Специфіка жанрових різновидів романсів: жорстокий романс, романс-баркарола, романси у ритмі танго, вальсу.

Пісні літературного походження, історичний розвиток пісень (пісні Г. Сковороди, І. Котляревського, Є. Гребінки, поетів-романтиків). Пісні літературного походження ХІХ ст. (Т. Шевченка, С. Руданського, Ю. Федьковича, Л. Глібова та ін.). Пісні літературного походження ХХ ст. (пісні П. Тичини, В. Сосюри, А. Малишка та ін.). Народність змісту і форми пісень літературного походження.

Тема 7. Жанрові особливості народних балад

Походження і розвиток народних балад. Художні особливості жанру балади, спільне та відмінне у порівнянні з іншими жанрами

фольклору. Різні підходи до класифікації народних балад. Групи балад (родинно-побутові, про татарсько-турецьку неволю, про історичних осіб). Різновиди родинно-побутових балад в українській фольклористиці (про кохання і дошлюбні відносини; про сімейні взаємини і конфлікти; взаємини і конфлікти на тлі соціальних та історичних обставин). Народна балада в художній літературі.

Тема 8. Героїчний епос

Жанрова своєрідність билин. Полеміка фольклористів щодо виникнення билинного епосу. Відбиття у перших текстах билин давніх праслов'янських вірувань, язичницьких архетипів, зв'язок з історією. Художні особливості текстів билин (тематика, герої (історичні постаті, казкові персонажі), особливості хронотопу, композиція, мовлення). Різні підходи до класифікації билин (М. Грушевський, В. Гнатюк, Ф. Колеса). Цикли билинного епосу (міфологічний, Київський, Галицько-Волинський, Новгородський, казково-новелістичний).

Виникнення і розвиток жанру народної думи. Дослідження дум в українській фольклористиці (М. Цертелев, М. Костомаров, І. Франко, М. Сумцов, Г. Нудьга, Ф. Колесса). Тематика та основні цикли дум (героїчна боротьба українського народу проти турецько-татарських загарбників; визвольна війна проти польсько-шляхетського поневолення і російської колонізації; суспільно-побутова тематика). Особливості поетики жанру думи (сюжет, образи, композиція, мовлення). Виконавці дум. Кобзарство як історико-культурний феномен українського етносу. Основні етапи становлення і розвитку кобзарства. Розстріляний з'їзд кобзарів.

Жанрова своєрідність історичних пісень (у порівнянні з думами), їх провідні мотиви, тематика, структура. Епічне й ліричне начало в історичних піснях. Збирання і дослідження історичних пісень (М. Максимович, М. Гоголь, І. Франко, В. Гнатюк, Ф. Колеса та ін.). Основні тематично-хронологічні цикли історичних пісень (пісні доби козаччини, доби Коліївщини та Гайдамаччини, селянських повстань I половини XIX ст., національно-визвольних рухів I половини

XX ст.). Використання історичних пісень у творах художньої літератури.

Пісні-хроніки як жанровий різновид історичної пісні, їх дослідження (Ф. Колесса, О. Дей), основні тематичні групи (з історичною основою, суспільно-побутові, родинно-побутові), особливості поетики (хронологічна послідовність сюжету, епічні формульні закінчення, згадка в останніх рядках імені автора, звернення до слухачів та ін.).

Тема 9. Народна проза

Система жанрів неказкової та казкової прози. Історична проза. Легенда як найдавніший жанр української неказкової прози, Походження терміну “легенда”. Класифікація легенд (міфологічні, апокрифічні та етіологічні легенди. Історичні, топонімічні, соціально-побутові легенди). Поділ легенд на групи Філарета Колесси залежно від тем апокрифів, з яких вони виникли (легенди старозавітні новозавітні, про святих, про позагробове життя й кінець світу, легенди-притчі на теми роздумів про щастя, долю, гріх, смерть, вічність, віру й т. ін.) Особливості жанру переказу порівняно з легендою. Різні підходи до класифікації переказів: відповідно до тематики та сюжетотворчого компонента (топонімічні, етимологічні, оноματοлогічні, етнімічні та ін.), хронологічна класифікація переказів: перекази староруських часів і Київської Русі (княжого періоду); перекази періоду половецьких та турецько-татарських нападів; перекази доби козаччини та національно-визвольної війни 1648-1654 рр.; перекази періоду руїни та національно-визвольних змагань 18 ст. (Коліївщина, Гайдамаччина, опришківський рух); перекази про національно-історичні події новітньої доби (національно-визвольні армії і рухи УСС, УПА; події Першої та Другої світової війни).

Жанрова своєрідність народних оповідань, їх різновиди та класифікація (історичні оповідання, суспільно-побутові, родинно-побутові).

Бувальщини: сюжети та тематика, специфіка фантастичних елементів та достовірного зображення подій.

Малі жанри народної прози (байки, притчі, анекдоти): особливості композиції, мовлення, образів. Основні групи народних анекдотів, зв'язок жанрів з художньою літературою.

Народні казки, виникнення терміну «казка», етапи формування жанру, тематичні групи казок: казки про тварин, основні теми, ідеї й образи, елементи фантастики, відбиття давніх вірувань праслов'ян, архетипів у фантастично-героїчних казках, соціально-побутові казки, їх походження, характерні риси, образи. Типи казкових персонажів (за Л. Дунаєвською), казкові формули. Сюжетно-композиційні особливості кумулятивної казки (за В. Проппом). Національна специфіка українських народних казок. Особливості народних казок у літературних жанрах.

Тема 10. Народна пареміографія

Українська пареміологія та пареміографія: історія розвитку, основні проблеми, предмет дослідження. Принципи укладання пареміографічних збірників.

Особливості жанрів прислів'їв та приказок, тематичні групи, композиція, мовлення. Розрізнення жанру прислів'я та приказки. Відображення у прислів'ях і приказках ментальності українців, давніх звичаїв тощо.

Жанрові різновиди та тематичні групи паремій в українській фольклористиці. Роль народних паремій в творах художньої літератури.

Загадка в системі жанрів українського фольклору, проблема класифікації, структурні моделі загадок, особливості мовлення, зв'язок з міфологічним світоглядом (з первісними жанрами народної магії, ритуалами). Тематика, функції українських народних загадок. Використання загадок у художній літературі.

Специфіка дитячої пареміографії в українській фольклористиці.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I
СИСТЕМА ЖАНРІВ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

Тема 1. Фольклор та фольклористики як складові української культури

1. Походження терміна «фольклор», його «широке» і «вузьке» розуміння; співвідношення з синонімічними термінами (усна народна творчість, усна народна поетична творчість, словесність тощо).
2. Специфіка фольклорної творчості (усність, колективність, анонімність, імпровізаційність, синкретичність, традиційність).
3. Національні та регіонально-етнографічні особливості українського фольклору.
4. Фольклористика як наука: етапи розвитку, наукові галузі (історія та теорія фольклористики).

Тема 2. З історії українського фольклору та фольклористики

1. Періодизація фольклору: доісторичний період, історичний період.
2. Елементи фольклорних творів в писемних пам'ятках давньої літератури, фольклор Київської Русі.
3. Жанрова система українського фольклору XV-XII ст., найдавніші тексти українських народних пісень. Фольклористична діяльність українських поетів-романтиків, роль «Руської трійці» у розвитку та популяризації національного фольклору.
4. Фольклорні збірники XVIII-XIX ст., публікації творів усної народної творчості, внесок І. Срезневського, М. Максимовича, П. Куліша, М. Костомарова, М. Сумцова, І. Нечуя-Левицького, Лесі Українки, І. Франка, О. Потебні та ін. у вивчення української народної поетичної творчості.
5. Напрями та школи фольклористики XIX ст. (міфологічна, культурно-історична, міграційна, етнографічна школи).

6. Українська фольклористика ХХ ст., наукові школи (соціологічна, структурно-семіотична, психологічна, неоміфологічна). Питання радянської фольклористики, фольклор часів голодомору, «фольклор чудес», постфольклор.
7. Проблема збереження та видання фольклорних творів, діяльність Інституту українського фольклору АН УРСР, періодичні видання радянських часів
8. Основні тенденції розвитку й проблеми сучасної фольклористики.

Тема 3. Світоглядні системи українського фольклору

1. Дохристиянські вірування давніх слов'ян (анімізм, тотемізм, фетишизм). Поняття культу, система давніх культів. Давня магія як втілення давніх вірувань та уявлень праслов'ян, магичні обряди та ритуали як основа формування жанрів фольклору.
2. Класифікація та функціональне призначення давніх замовлянь, особливості композиційної побудови замовлянь.
3. Ворожіння у системі магичних ритуалів, зв'язок з давніми праслов'янськими віруваннями та культурами.
4. Давня праслов'янська міфологія. Поняття міфу, архетипу, специфіка міфологічного мислення та світосприйняття, ознаки давньої української міфології (відображення народної свідомості у міфах). Класифікація міфів, відбиття давніх праслов'янських вірувань та культів.
5. Модифікації міфологічного світорозуміння у християнську добу, синтезування язичницьких та християнських уявлень та вірувань.

Тема 4. Календарно-обрядова творчість

1. Поняття обряду, класифікація обрядів (родинні (родильні, весільні, поховальні) і календарні (зимові, весняні, літні, осінні)). Основні цикли календарно-обрядової творчості, зв'язок з хліборобським календарем, народним релігійним світоглядом.

2. Цикл зимових свят, їх ритуально-міфологічна основа, зв'язок з давніми віруваннями праслов'ян. Колядки і щедрівки, їх визначення, форма виконання. Тематичні групи.
3. Народна драма, її джерела, зв'язок із драматизованими діями календарно-обрядової творчості. Види народної драми. („Коза”, „Маланка”, „Живий вертеп”). Вертеп, його походження, різновиди, структура.
4. Весняні свята, відбиття давніх вірувань та культів, ритуальні драматизовано дії та ігри. Веснянки і гаївки, їх розрізнення, форма виконання. Класифікація веснянок.
5. Літня календарна обрядовість, система обрядово-поетичних дійств, основні свята. Русальні пісні, їх походження, мотиви і образи. Петрівчані пісні, їх тематика. Купальські пісні, їх походження. Мотиви і образи. Форма виконання.
6. Осінні свята. Система ритуалів та обрядів, зв'язок з хліборобським календарем. Жнивварські (зажинкові, жнивні, обжинкові) пісні: їх мотиви, художні особливості.

Тема 5. Родинно-обрядова творчість

1. Весільна обрядовість. Основні етапи весільних дійств, обряди, відбиття давніх вірувань та культів. Пісні весільного обряду, їх тематика, функціональне та естетичне призначення.
2. Народна обрядовість, пов'язана з народженням дитини. Родильний обряд, походження, система давніх табу та культів.
3. Поховальна обрядовість, основні ритуали, звичаї. Голосіння, розвиток жанру, тематичні види голосінь, функціональне призначення. Жанрові різновиди голосінь.
4. Обряди, пов'язані з будівництвом дому та новосіллям. Родинно-обрядова творчість у творах художньої літератури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ НАРОДНОЇ ЛІРИКИ ТА ПРОЗИ

Тема 6. Народна пісенна лірика

1. Жанрова система народної лірики, основні групи пісень (суспільно-побутові та родинно-побутові пісні).
2. Суспільно-побутові пісні, передумови виникнення, їх мотиви і образи. Жанрові різновиди суспільно-побутової лірики.
3. Чумацькі пісні: дослідження пісень в українській фольклористиці, класифікація за мотивами, особливості символіки. Мотиви та образи заробітчанських, робітничих, емігрантських пісень, їх соціальна обумовленість.
4. Жанри родинно-побутової лірики: пісні про кохання, про родинне життя: особливості розвитку жанрів (зв'язок з календарно-обрядовою та родинно-побутовою лірикою), тематичні групи, специфіка конфліктів та мовлення.
5. Особливості поезики та елементи комічного у жартівливих піснях, зв'язок з іншими жанрами народної лірики.
6. Художні особливості танцювальних пісень: походження коломийок, форма виконання, коломийковий розмір. Використання ритміки коломийок у ліричних, історичних піснях, у баладах.
7. Народні романси: походження жанру, основні тематичні групи, мотиви. Специфіка жанрових різновидів романсів: жорстокий романс, романс-баркарола, романси у ритмі танго, вальсу.
8. Пісні літературного походження, історичний розвиток пісень (пісні Г. Сковороди, І. Котляревського, Є. Гребінки, поетів-романтиків). Пісні літературного походження XIX ст. (Т. Шевченка, С. Руданського, Ю. Федьковича, Л. Глібова та ін.). Пісні літературного походження XX ст. (пісні П. Тичини, В. Сосюри, А. Малишка та ін.).

Тема 7. Жанрові особливості народних балад

1. Походження і розвиток народних балад. Художні особливості жанру балади, спільне та відмінне у порівнянні з іншими жанрами

фольклору. Різні підходи до класифікації народних балад. Групи балад (родинно-побутові, про татарсько-турецьку неволю, про історичних осіб).

2. Різновиди родинно-побутових балад в українській фольклористиці (про кохання і дошлюбні відносини; про сімейні взаємини і конфлікти; взаємини і конфлікти на тлі соціальних та історичних обставин).

3. Народна балада в художній літературі.

Тема 8. Героїчний епос

1. Жанрова своєрідність билин. Полеміка фольклористів щодо виникнення билинного епосу. Відбиття праслов'янських вірувань, язичницьких архетипів, зв'язок з історією. Художні особливості текстів билин. Різні підходи до класифікації билин (М. Грушевський, В. Гнатюк, Ф. Колеса).

2. Виникнення і розвиток жанру народної думи. Дослідження дум в українській фольклористиці (М. Цертелев, М. Костомаров, І. Франко, М. Сумцов, Г. Нудьга, Ф. Колесса).

3. Тематика та основні цикли дум. Особливості поетики жанру думи (сюжет, образи, композиція, мовлення).

4. Кобзарство як історико-культурний феномен українського етносу. Основні етапи становлення і розвитку кобзарства. Розстріляний з'їзд кобзарів.

5. Жанрова своєрідність історичних пісень (у порівнянні з думами), їх провідні мотиви, тематика, структура. Епічне й ліричне начало в історичних піснях. Використання історичних пісень у творах художньої літератури.

6. Пісні-хроніки як жанровий різновид історичної пісні, їх дослідження (Ф. Колесса, О. Дей), основні тематичні групи.

Тема 9. Народна проза

1. Система жанрів неказкової та казкової прози.

2. Походження терміну “легенда”. Особливості жанру переказу порівняно з легендою. Різні підходи до класифікації: відповідно до тематики та сюжетотворчого компонента, хронологічна класифікація.
3. Жанрова своєрідність народних оповідань, їх різновиди та класифікація. Бувальщини: сюжети та тематика, специфіка фантастичних елементів та достовірного зображення подій.
4. Малі жанри народної прози (байки, притчі, анекдоти): особливості композиції, мовлення, образів. Основні групи народних анекдотів, зв'язок жанрів з художньою літературою.
5. Народні казки, виникнення терміну «казка», етапи формування жанру, тематичні групи казок. Типи казкових персонажів, казкові формули. Сюжетно-композиційні особливості кумулятивної казки (за В. Проппом).
6. Національна специфіка українських народних казок. Особливості народних казок у літературних жанрах.

Тема 10. Народна пареміографія

1. Українська пареміологія та пареміографія: історія розвитку, основні проблеми, предмет дослідження. Принципи укладання пареміографічних збірників.
2. Особливості жанрів прислів'їв та приказок, тематичні групи, композиція, мовлення. Розрізнення жанру прислів'я та приказки. Відображення у прислів'ях і приказках ментальності українців, давніх звичаїв тощо.
3. Жанрові різновиди та тематичні групи паремій в українській фольклористиці. Роль народних паремій в творах художньої літератури.
4. Загадка в системі жанрів українського фольклору, проблема класифікації, структурні моделі загадок, особливості мовлення, зв'язок з міфологічним світоглядом. Використання загадок у художній літературі.
5. Специфіка дитячої пареміографії в українській фольклористиці.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1 (2 год.)

Тема: «**ФОЛЬКЛОР ТА ФОЛЬКЛОРИСТИКА**»

1. Походження терміна “фольклор”, його “широке” і “вузьке” розуміння; співвідношення з синонімічними термінами (усна народна творчість, усна народна поетична творчість, словесність тощо).
2. Специфіка фольклорних текстів. Фольклор та література: спільне та відмінне.
3. Система фольклорних жанрів. Різні підходи до класифікації жанрів УНТ.
4. Фольклористика як наукова дисципліна: її предмет, завдання, зв'язки з іншими науками.
5. Наукові школи та напрямки фольклористики.

Основна література: 1, 2, 4, 5, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 1.9

Додаткова література: 12, 16, 17, 20, 25, 26, 30, 45, 55, 64.

Питання для самоконтролю

Звідки походить термін «фольклор»? Хто і коли запровадив його до науки?

Яке «широке» і «вузьке» розуміння терміна «фольклор»?

Які ознаки мають фольклорні твори? Що таке синкретичність фольклору?

Назвіть спільні й відмінні риси фольклору й художньої літератури.

Як співвідносяться традиції і новаторство в усній народній творчості?

У чому полягає національна своєрідність українського фольклору?

Які жанри українського фольклору Ви знаєте?

Які підходи класифікацій жанрів є найбільш розповсюджені?

Що таке фольклористика? З якими науками пов'язана? Які її завдання й методи?

Як розвивалася фольклористика у різні культурно-історичні епохи?

Практичне заняття 2 (2 год.)

Тема: «КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВА ТВОРЧИСТЬ»

1. Поняття про обряд, звичай, їх походження.
2. Ритуально-міфологічна основа обрядів та драматизованих дійств зимового циклу. Колядки і щедрівки: провідні мотиви, композиція, функціональне призначення, способи виконання.
3. Магічна основа весняних обрядів, ігор. Тематика, символіка і форма виконання веснянок. Веснянки та гаївки.
4. Міфологічне значення обрядів літнього циклу. Русальні, петрівочі, купальські пісні: мотиви і образи, відбиття давніх вірувань.
5. Свята осіннього циклу. Жнивні пісні, їх поетика. Зв'язок з народним календарем, побутом та життям українців.

Основна література: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20.

Допоміжна література: 1, 2, 5, 9, 10, 11, 13, 21, 29, 31, 32, 33, 34, 43,46, 51, 56, 68.

Питання для самоконтролю

Що таке обряд, звичай, ритуал?

З чим пов'язане виникнення та функціонування давніх обрядів?

Охарактеризуйте обряди зимового циклу?

З якими давніми праслов'янськими уявленнями та божествами вони пов'язані?

Які відомі драматизовані дійства приурочені до обрядів зимового циклу?

Що таке колядки та щедрівки? Чи є відмінність у цих жанрів?

Які їх ритуально-міфологічні функції, композиція?

Які свята весняного циклу Ви знаєте?

Які провідні мотиви веснянок?

В чому полягає відмінність жанру веснянки та гаївки? Чи всі вчені погоджуються із таким розподілом?

Чи можна говорити про зв'язок весняної календарно-обрядової творчості із давніми віруваннями та уявленнями народу? В яких обрядах це проявляється?

Охарактеризуйте обряди літнього циклу?

Які релікти міфологічного мислення можна виявити у жанрах літньої календарної обрядовості?

Які пісні співаються під час літніх свят? Охарактеризуйте мотиви, образність та символіку пісень?

Яке призначення жанрів осіннього циклу календарно-обрядової творчості?

Які цикли пісень осіннього циклу святкувань Ви знаєте? Які давні уявлення та вірування у них виявляються?

Зв'язок жанрів календарно-обрядової творчості з художньою літературою.

Практичне заняття 3 (2 год.)

Тема: «РОДИННО-ОБРЯДОВА ТВОРЧІСТЬ»

1. Ритуально-міфологічна основа родильного обряду. Величальні пісні щодо народження дитини. Пісні обряду хрещення: провідні мотиви, образи, функціональне призначення.

2. Основні етапи «весільного сценарію». Пісні весільного обряду, їхня тематика, призначення, символіка, зв'язок з іншими жанрами обрядової творчості. Позаобрядові ліричні весільні наспіви, їх функції, особливості структури.

3. Поховальний обряд. Голосіння як вид родинно-обрядової поезії. Види голосінь. Міфологічна семантика голосінь в обрядовому контексті.

4. Обряди, пов'язані із будівництвом дому та новосіллям.

Основна література: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20.

Допоміжна література: 5, 8, 11, 13, 28, 29, 30, 31, 54, 56, 62.

Питання для самоконтролю

Що таке родинно-побутова творчість? З яких циклів вона складається?

Які обряди пов'язані із народженням дитини? Які давні міфологічні уявлення та вірування виявляються у здійсненні цих обрядів?

Опишіть обряди пострижин і першої купелі дитини?

Яке значення мав обряд хрещення дитини?

Охарактеризуйте провідні мотиви та образи у піснях обрядів, пов'язаних з народженням дитини? З якими жанрами обрядової творчості вони пов'язані?

Чому обрядовість весілля пов'язують із народною драмою?

Охарактеризуйте основні етапи «весільного сценарію» та ролі, які виконують його учасники?

Які давні уявлення та вірування відбиваються в обрядах весілля?

Які пісні співаються під час весільних обрядів? Їх провідні мотиви, поетика?

Охарактеризуйте особливості позаобрядових ліричних весільних наспівів?

В чому проявляється ритуально-міфологічна основа поховального обряду?

Які види голосінь існують? Їх функціональне призначення?

З якою метою виконували «весільні голосіння»?

Який зміст та призначення «рекрутських голосінь»?

Охарактеризуйте обряди, пов'язані із будівництвом дому та новосіллям?

Як родинно-побутова творчість пов'язана із літературою?

Практичне заняття 4 (2 год.)

Тема: «НАРОДНА ПІСЕННА ЛІРИКА»

1. Специфіка суспільно-побутових пісень та їх жанрові різновиди:
  - А) козацькі, солдатські, рекрутські, жовнірські пісні: історична основа, основні мотиви, засоби зображення героїв, символіка у творах;
  - Б) чумацькі пісні: дослідження пісень в українській фольклористиці, класифікація за мотивами, особливості символіки;
  - В) мотиви та образи заробітчанських, робітничих, емігрантських пісень, їх соціальна обумовленість.
2. Жанри родинно-побутової лірики:
  - А) пісні про кохання, про родинне життя: тематичні різновиди, зв'язок з календарно-обрядовою та родинно-побутовою лірикою, специфіка конфліктів та мовлення;

Б) особливості поетики та елементи комічного у жартівливих піснях, зв'язок з іншими жанрами народної лірики.

3. Пісні літературного походження: зв'язок з усною традицією та авторська специфіка жанру.

Основна література: 1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Допоміжна література: 16, 18, 52, 60, 61, 65, 67, 69.

Питання для самоконтролю

На які групи поділяється народна лірика?

Які жанри відносять до суспільно-побутової лірики?

Чим обумовлене виникнення цих жанрів?

Які провідні мотиви, образи, символіка козацьких, рекрутських, жовнірських та солдатських пісень?

У чому полягає різниця та подібність цих жанрових різновидів?

Які дослідження чумацьких пісень в українській фольклористиці Вам відомі?

Які тематичні групи чумацьких пісень виділяє О. Дей?

Які спільні мотиви виявляються у чумацьких піснях та інших жанрах суспільно-побутової пісенної творчості?

Які жанри родинно-побутової лірики Ви знаєте?

Чи пов'язаний розвиток родинно-побутових пісень із більш давніми жанрами календарно-обрядової та родинно-обрядової творчості?

Які тематичні групи родинно-побутової лірики виділяють українські фольклорознавці?

Яка традиційна символіка та образність пісень родинно-побутової лірики?

Які особливості народного світогляду та менталітету виявляються у цих жанрах?

Становлення жанрів танцювальних пісень. Відбиття національно-регіонального колориту?

Які теорії походження назви «коломийка» Вам відомі?

Якою є форма виконання коломинок?

Які тематичні групи коломинок Вам відомі? У чому полягає складність класифікації коломинок?

Хто з українських письменників використовував коломийки у своїх творах?

Практичне заняття 5 (2 год.)

Тема: «НАРОДНА БАЛАДА»

1. Походження і розвиток народних балад. Художні особливості жанру балади, спільне та відмінне у порівнянні з іншими жанрами фольклору.

2. Різні підходи до класифікації народних балад. Групи балад (родинно-побутові, про татарсько-турецьку неволю, про історичних осіб).

3. Різновиди родинно-побутових балад в українській фольклористиці (про кохання і дошлюбні відносини; про сімейні взаємини і конфлікти; взаємини і конфлікти на тлі соціальних та історичних обставин).

4. Народна балада в художній літературі.

Основна література: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20.

Допоміжна література: 3, 4, 13, 19, 29.

Питання для самоконтролю

Дайте визначення жанру народної балади?

На які групи поділяють балади у фольклористиці?

Хто з фольклорознавців першим розпочав дослідження балади?

Яке походження цього жанру?

Зв'язок міфологічних та історичних мотивів у поезиці балад?

Які типи балад Ви знаєте?

Схарактеризуйте поезику балад, специфіку композиційної побудови текстів?

Які художні стильові засоби властиві для жанру балади?

У чому зв'язок та різниця між народною баладою та літературним жанром балади?

Практичне заняття 6 (2 год)

Тема: «ГЕРОЇЧНИЙ ЕПОС»

1. Билини як найдавніший жанр героїчного епосу. Полеміка щодо походження жанру билини. Різні підходи щодо класифікації билинного епосу. Провідні мотиви, відбиття елементів давніх праслов'янських вірувань.
2. Історична основа народних дум. Провідні тематично-хронологічні цикли дум, сюжети, образи, композиція, мовлення.
3. Кобзарство як історико-культурний феномен українського етносу. Основні етапи становлення і розвитку кобзарства. Розстріляний з'їзд кобзарів. Значення кобзарської творчості у становленні світоглядної ментальності українського етносу.
4. Жанрова своєрідність історичних пісень (у порівнянні з думами), їх провідні мотиви, тематика, структура, цикли історичних пісень
5. Пісні-хроніки, їх художні особливості.

Основна література: 1, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 19.

Допоміжна література: 15, 22, 36, 38, 44, 48.

Питання для самоконтролю

Які фольклорні жанри входять до поняття «героїчного епосу»?

На які групи поділяють жанри героїчного епосу в фольклористиці?

Що таке билина?

Хто з фольклорознавців першим ввів термін «билина»?

Яке походження цього жанру?

Зв'язок міфологічних та історичних мотивів у поезії билин?

Які цикли билинного епосу Ви знаєте?

Дайте визначення жанру дума?

Визначите початкове розуміння та вживання терміну дума? Хто з українських вчених дав перше визначення цього жанру?

Що Ви знаєте про походження українських дум?

Які особливості манери виконання думи?

Схарактеризуйте поезику дум, специфіку композиційної побудови текстів?

Які художні стильові засоби властиві для жанру думи?

Які хронологічно-тематичні цикли дум Ви знаєте?

Хто виконував українські думи? Назвіть найвідоміших кобзарів?

Коли відбувся «Розстріляний з'їзд» кобзарів?

Дайте визначення жанру історичної пісні? Яке походження цього терміну?

Назвіть ознаки поезики історичної пісні у порівняння із поезикою дум?

Наведіть основні цикли історичних пісень?

Дайте визначення пісням-хронікам? У чому полягає спільність та відмінність пісень-хронік від історичних пісень?

Які тематичні групи пісень-хронік Ви знаєте?

У яких творах художньої літератури виявляються ознаки народного героїчного епосу?

Практичне заняття 7 (2 год.)

Тема: «ІСТОРИЧНА НАРОДНА ПРОЗА»

1. Система жанрів народної прози. Різні підходи до класифікації жанрів неказкової прози.

2. Жанрові ознаки легенди та її походження. Проблема класифікації легенд в українській фольклористиці. Тематичні групи легенд: міфологічні, апокрифічні, історико-героїчні: сюжети і образи.

3. Переказ як жанр народної прози, його відмінності від легенди. Класифікація переказів: тематичний і хронологічний принципи. Огляд провідних історико-хронологічних циклів переказів.

4. Народні оповідання та бувальщини: тематичні групи, сюжети, образ оповідача.

Основна література: 1, 3, 4, 5, 9, 14, 15, 16, 17, 19.

Додаткова література: 35, 37, 39, 41, 59, 62.

Питання для самоконтролю

Назвіть жанри народної прози? Як їх класифікують різні дослідники?

Поясніть походження та етимологію терміна «легенда»?

Як змінювався зміст цього терміна на різних етапах його побутування?

Чи пов'язані давні легенди з міфами?

Які класифікації легенд вам відомі?

Назвіть жанрові різновиди міфологічних, апокрифічних, історико-героїчних легенд?

Що таке переказ? Які ознаки поетики відрізняють чи споріднюють перекази та легенду?

Які українські фольклористи досліджували жанри легенди і переказу? Назвіть їх провідні праці.

Дайте визначення народному оповіданню?

Назвіть передумови розвитку та становлення цього жанру?

Які особливості поетики народних оповідань Ви знаєте?

Які найбільш розповсюджені теми та сюжети українських народних оповідань?

Які жанрові особливості бувальщини?

Практичне заняття 8 (2 год.)

Тема: «КАЗКОВА ПРОЗА»

1. Народні казки, виникнення терміна «казка», етапи формування жанру, тематичні групи казок.
2. Казки про тварин, основні теми, ідеї й образи.
3. Елементи фантастики, відбиття давніх вірувань праслов'ян, архетипів у фантастично-героїчних казках.
4. Соціально-побутові казки, їх походження, характерні риси, образи. Типи казкових персонажів (за Л. Дунаєвською), казкові формули.
5. Сюжетно-композиційні особливості кумулятивної казки (за В. Проппом). Національна специфіка українських народних казок.
6. Особливості народних казок у літературних жанрах.

Основна література: 1, 3, 4, 5, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 19.

Додаткова література: 5, 7, 14, 23, 24, 53, 59.

Питання для самоконтролю

- Назвіть жанрові різновиди казкової прози? Як їх класифікують різні дослідники?
- Поясніть походження та етимологію терміну «казка»?
- Як змінювався зміст цього терміна на різних етапах його побутування?
- Чи пов'язані давні казки з міфами?
- Які українські фольклористи досліджували жанр казки? Назвіть їх провідні праці.
- Які особливості поетики казок про тварин Ви знаєте?
- Як давні вірування та архетипи зустрічаються в чарівних казках?
- Чи пов'язані соціально-побутові казки з іншими жанрами народної прози?
- Що таке кумулятивні казки?
- Дайте визначення казковим формулам? Схарактеризуйте особливості композиції та мовлення у казках?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

До теми: Фольклор і фольклористика

Скласти таблицю «Жанри фольклору», спираючись на статтю І. Денисюка Національна специфіка українського фольклору. Слово і час. 2003. № 9. С. 16–24; № 10. С. 41–50.

Зробити стислий конспект «Провідні наукові школи української та зарубіжної фольклористики», спираючись на розділ підручника Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2001. С. 40-53.

До теми: Календарно-обрядова творчість

Скласти таблицю “Жанри календарно-обрядової поезії” вказавши назву жанру, звідки походить його назва, провідні мотиви, особливості поетики (структура, мовлення, образи і т. п.).

До теми: Родинно-обрядова творчість

Зробити (письмово) філологічний аналіз весільної обрядової пісні (на вибір): назва пісні, в який момент весілля і ким виконується, провідні мотиви, образи, виражальні засоби, структура.

До теми: Народна пісенна лірика

Законспектувати статтю І. Франка «Жіноча неволя в руських піснях народних» / Франко І. Твори у 20 т. Т. 16. Літературно-критичні статті. С. 154-194.

Скласти таблицю «Жанри народної лірики» за такими розділами: назва жанру, до якої групи належить, жанрові різновиди, тематика, сюжети, образи, особливості структури та мовлення.

До теми: Героїчний епос

Скласти порівняльну таблицю: «Дума та історична пісня». Визначити спільні та відмінні ознаки цих жанрів (історична основа, історизм образів, подій, обсяг, ритмічна будова, форма виконання, стильові особливості, сюжет, композиція).

До теми: Історична народна проза

Зробити стислий конспект жанрів народної прози (визначення, особливості поетики, сучасні класифікації).

Скласти таблицю «Жанрові різновиди легенд»: назва різновиду, теми, образи, спираючись на параграфи 42, 43, 47 з підручника Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. К. : Знання-Прес, 2001. С. 465-468, 474-476, 521-526.

До всього курсу:

Законспектувати статтю викладачів кафедри української літератури ОНУ імені І. І. Мечникова на вибір:

1. Данилко К. Особливості поетики українських народних дум. Література в школі. 1965. № 2. С. 30–39.
2. Маркушевський П. Наша пісня: З фольклорної експедиції. Земля і люди. 1991. № 15.
3. Мостова Л. Проблема викладання фольклору у вузі. Фольклор і сучасний світ: матеріали Європ. симп. Київ: Вища школа, 1993. С. 112–115.

4. Мостова Л. Фольклор і дитяча література. Твори для дітей і про дітей у вітчизняній і зарубіжній літературі: тези і матеріали доповідей. Одеса, 1991. Ч. 2. С. 62–64.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАПАМ'ЯТЬ:

1. Колядку (шедрівку).
2. Веснянку (гаївку).
3. Суспільно-побутову пісню (будь-якого жанрового різновиду).
4. Пісню про кохання чи родинне життя.
5. Пісню літературного походження : «Дивлюсь я на небо» (М. Петренка).
6. Думу (30 рядків).
7. Історичну пісню (30 рядків).
8. Пісню-гімн «Ще не вмерла Україна».
9. П'ять прислів'їв та вмiти пояснити їх значення.
10. Переказувати 1 легенду чи переказ.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

(Індивідуальне науково-дослідне завдання)

Мета: поглибити знання жанрової специфіки фольклорних творів, розвинути навички аналізу поетки як фольклорних творів, так і творів художньої літератури, оволодіння навичок роботи із науковими, методичними матеріалами, здобуття навичок самостійної роботи, вміння аргументувати і доводити власні судження, формулювати висновки.

Структура ІНДЗ:

1. Вступ. Визначення мети, завдань, актуальності роботи (визначення ступеня вивчення обраної теми в сучасний період) (1 стор.).

2. Характеристика фольклорного жанру (походження, ступень вивченості, ознаки поезики та ін.), спираючись на фольклористичні теоретичні дослідження (4-5 стор.).
3. Аналіз фольклорних елементів, жанрових ознак у структурі авторських текстів художньої літератури (виявлення ознак, своєрідна авторська інтерпретація та ін.) (4-5 стор.).
4. Висновки (1-2 стор).
5. Список використаної літератури.

Тематика ІНДЗ:

1. Елементи давніх народних вірувань та уявлень у повістях М. Гоголя «Ніч перед різдвом» («Травнева ніч»).
2. Архетипи міфологічного світосприйняття у повіті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків».
3. Міфологічні мотиви та образи у драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня».
4. Елементи язичницької праслов'янської міфології у поетичній збірці В. Пачовського «Ладі й Марені терновий огонь мій».
5. Архетипи міфологічного світосприйняття у повіті В. Шевчука «Три листики за вікном».
6. Інтерпретація жанрів календарно-обрядової народної творчості в оповіданні О. Пчілки «Збентежена пригода» (Різдвяна пригода).
7. Відбиття поезики календарно-обрядових жанрів у творах М. Черемшини «На Купала на Івана», «Коляда», «Писанки» (зб. «Верховина»).
8. Народні звичаї та обряди у творчості Б. Лепкого (цикл «На свята»).
9. Весільні звичаї у повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся» (п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка», повісті І. Нечуя-Левицького «Микола Джеря»).
10. Інтерпретація жанрів героїчного епосу у творчості українських поетів-романтиків (А. Метлинського, М. Костомарова та ін.).

11. Мотиви героїчного епосу у ранній творчості Т. Г. Шевченка.
12. Специфіка жанру народної думи у драмі М. Старицького «Маруся Богуславка» (або «Богдан Хмельницький»).
13. Історичні пісні та думи у циклі поезій Ю. Федьковича «Думи і співанки».
14. Історичні пісні та думи у поемі А. Малишка «Кармелюк» (або М. Семенка «Маруся Богуславка»).
15. Роль народної пісенної лірики у романі Л. Костенко «Маруся Чурай».
16. Розробка сюжету народної балади «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці» у творах художньої літератури.
17. Жанр народної балади у творчості Т. Г. Шевченка (або поетів-романтиків).
18. Жанр народної балади у творчості С. Руданського.
19. Мотиви народної лірики у творчості С. Руданського (або Л. Глібова, С. Васильченка, М. Черемшини).
20. Колискова пісня у творчості Т. Шевченка (або О. Олеся, В. Симоненка).
21. Особливості жанру легенди у повіті О. Стороженка «Марко Проклятий» (поемі В. Пачовського «Євшан зілля»).
22. Сюжети та образи народних анекдотів у творі Г. Квітки-Основ'яненка «Пархомове снідання».
23. Сюжети та образи народних анекдотів у творчості С. Руданського («Співомовки»).
24. Жанрові ознаки народної казкової прози у творчості Марка Вовчка «Дев'ять братів та десята сестриця Галя», «Невільничка», «Ведмідь» та ін.).
25. Казкова народна традиція у творчості М. Коцюбинського (цикл «П'ять казочок»).
26. Українські народні казки про тварин у творчості І. Франка.
27. Прислів'я та приказки у бурлескно-травестійній поемі «Енеїда» І. Котляревського.
28. Роль народних прислів'їв та приказок у п'есі І. Котляревського «Наталка Полтавка».

29. Елементи народних паремій у поетиці «Народних оповіданнях» Марка Вовчка (або М. Старицького, О. Стороженка).

30. Інтерпретація сюжетів та образів народної вертепної драми у творчості українських письменників (на вибір).

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Хто з українських дослідників-фольклористів вперше дав жанрове визначення думи:

- А) М. Костомаров
- Б) М. Максимович
- В) І. Франко
- Г) М. Гнатюк
- Д) О. Дей

2. Які символи характерні для козацьких пісень:

- А) червона китайка, ворон, кінь
- Б) чорна сорочка, віл
- В) кіт, Сон, дрімота
- Г) калина, барвінок, вінок
- Д) річка, калина, чайка

3. У праці І. Нечуя-Левицького «Світогляд українського народу» зроблено системний огляд:

- А) українських дум
- Б) української міфології
- В) української обрядової поезії (весняного циклу)
- Г) українських легенд
- Д) коломийок

4. Які фольклорні жанри були найбільш розповсюджені у фольклорі часів голодомору:

- А) дума, співанка, прислів'я
- Б) дума, балада
- В) анекдот та бувальщина
- Г) легенди

Д) балади

5. Яка з шкіл фольклористики пов'язує подібність сюжетів фольклорних жанрів з явищами запозичення, переміщення сюжетів з однієї країни в іншу:

- А) міфологічна
- Б) міграційна
- В) антропологічна
- Г) історична
- Д) структуралістська

6. У якому з варіантів правильно названі специфічні риси фольклору:

- А) усність, індивідуальність, стереотипність
- Б) імпровізаційність, колективність, новаторство
- В) анонімність
- Г) наявність авторів у кожного тексту
- Д) індивідуальна природа творчості

7. В обряді «Водіння кози» можна виявити елементи давніх народних уявлень та вірувань:

- А) тотемізму
- Б) анімізму
- В) фетишизму
- Г) християнства
- Д) народної магії

8. Система словесно-обрядових дій, в основі яких лежить віра у зв'язок людини з потойбічним світом, які здійснюються з метою дізнатися майбутнє – це:

- А) замовляння
- Б) ворожіння
- В) закляття
- Г) побажання
- Д) прокльони

9. Яка з жанрових ознак **НЕ** властива легенді:

- А) вільна побудова, наявність фантастичних подій
- Б) прийом метаморфози
- В) точна вказівка на місце і час подій
- Г) використання гіпербол
- Д) давньоминулий час зображення подій

10. Який різновид пафосу характерний для пісень про кохання:

- А) героїчний
- Б) сатиричний
- В) реалістичний
- Г) комічний
- Д) сентиментальний

11. Які обряди передували весіллю:

- А) викуп молоді
- Б) сватання, заручини, оглядини, дівич-вечір;
- В) поклони, розподіл караваю
- Г) «комора»
- Д) понеділкування

12. Від якого слова походить термін «вертеп»:

- А) свята
- Б) народження
- В) печера
- Г) драма
- Д) різдвяні гуляння

13. Думи «Маруся Богуславка», «Утеча трьох братів із Азова» належать до групи:

- А) про турецьку неволю
- Б) про козацьку боротьбу
- В) до суспільно-побутових дум
- Г) про добу Коліївщини та Гайдамаччини
- Д) про Богдана Хмельницького

14. Яких героїв зображено у билинах:

- А) історичних осіб
- Б) історичних осіб і казково-міфологічних істот
- В) історичних осіб, сільських людей
- Г) князів
- Д) козаків

15. Які два жанри фольклору найсильніше вплинули на поетику дум:

- А) балади і перекази
- Б) голосіння та билини
- В) ліричні та обрядові пісні
- Г) билини та пісні-хроніки
- Д) легенди та билини

16. За якою ознакою виділяють кумулятивні казки в окрему групу:

- А) фантастичний характер зображення
- Б) типи героїв
- В) природа конфлікту
- Г) алегорія
- Д) особлива будова сюжету як ланцюжка

17. Серед ознак жартівливої пісні немає такої:

- А) гумористичний зміст
- Б) історична тематика
- В) побутова проблематика
- Г) діалогічна форма
- Д) орієнтація на слухача

18. Яке твердження правильно відбиває зміст билин:

- А) це козацький епос
- Б) це «епос нещасливих доль»
- В) це богатирський епос
- Г) це панорамний епос
- Д) це казковий епос

19. З якими календарно-обрядовими жанрами пов'язані ліричні пісні про кохання:

- А) колядками
- Б) русальними
- В) колядками, веснянками, купальськими
- Г) голосіннями
- Д) обжинковими

20. Який жанр відповідає визначенню: «Розповіді про події сучасного або недавнього часу, учасником або очевидцем яких був сам оповідач»:

- А) анекдот
- Б) народне оповідання
- В) легенда
- Г) притча
- Д) казка

21. З яким жанром порівнює І. Франко пісні про родинне життя:

- А) з веснянками
- Б) колисковими
- В) з невірними псалмами
- Г) з історичними піснями
- Д) з голосіннями

22. Які з наведених ознак **НЕ** характерні для балад:

- А) сюжетність
- Б) розповідь ведеться повільно
- В) наявність фантастичної події
- Г) наявність прийому метаморфози
- Д) приуроченість до ритуалу

23. Як називається розділ фольклористики, що вивчає прислів'я та приказки:

- А) пареміографія
- Б) жанрологія
- В) історія фольклористики

Г) теорія фольклористики

Д) казкознавство

24. Невеличкі віршики, які промовляють дитині, як кладуть спати:

А) утішки

Б) прислів'я

В) забавлянки

Г) скоромовки

Д) страшилки

25. Фольклор – слово іншомовного походження, що означає:

А) з англійської – народну мудрість

Б) з грецької – життя

В) з латинської – героїчне минуле народу

Г) з англійської – народні знання

Д) з давньогрецької – народний побут

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ З КУРСУ

1. Походження терміна “фольклор”, його “широке” і “вузьке” розуміння; співвідношення з синонімічними термінами (усна народна творчість, усна народна поетична творчість, словесність тощо).
2. Фольклористика як наукова дисципліна: її предмет, завдання, зв'язки з іншими науками.
3. Фольклор та література: спільне та відмінне. Специфіка фольклорних текстів.
4. Система фольклорних жанрів. Різні підходи до класифікації жанрів УНТ.
5. З історії української фольклористики: періодизація фольклору, перші фольклорні тексти та їх дослідження.
6. Фольклористичні дослідження XIX – XX ст. (М. Максимович, М. Костомаров, І. Нечуй-Левицький, І. Франко, Леся Українка).

7. Радянська фольклористика: основні тенденції та проблеми («фольклор голодомору», Настя Присяжнюк, Гнат Танцюра та ін.) Сучасний стан вивчення та розвиток української фольклористики.
8. Наукові школи та напрямки фольклористики.
9. Система давніх вірувань праслов'ян, язичницькі культури. Жанри давньої народної магії.
10. Обрядова поезія зимового циклу, її ритуально-міфологічна основа. Колядки і щедрівки, їх провідні мотиви, композиція.
11. Драматизовані дієства зимового циклу святкувань.
12. Магічна основа весняних обрядів, драматичних дійств, ігор.
13. Тематика, символіка і форма виконання веснянок. Веснянки та гаївки.
14. Міфологічне значення обрядових дійств літнього циклу.
15. Русальні, петрівочі, купальські пісні: мотиви і образи, відбиття давніх вірувань.
16. Жанри осіннього циклу. Жнивні пісні, їх поетика. Зв'язок з народним календарем, побутом та життям українців.
17. Родильний обряд та його ритуально-міфологічна основа. Величальні пісні про народження дитини.
18. Пісні обряду хрещення. Їх провідні мотиви, образи, функціональне призначення.
19. Весілля як драма. Основні етапи «весільного сценарію».
20. Пісні весільного обряду, їхня тематика, художня своєрідність, призначення, зв'язок з іншими жанрами обрядової творчості.
21. Давні звичаї та уявлення у поховальній обрядовості.
22. Голосіння як вид родинно-обрядової поезії. Види голосінь. Міфологічна семантика голосінь в обрядовому контексті.
23. Обряди пов'язані із будівництвом дому та новосіллям.
24. Вертеп, його походження, різновиди, структура.
25. Жанрові різновиди суспільно-побутових пісень: козацькі, солдатські, рекрутські, жовнірські пісні: історична основа, мотиви, засоби зображення героїв, символіка у творах.
26. Чумацькі пісні: дослідження пісень в українській фольклористиці, класифікація за мотивами, особливості символіки.

Мотиви та образи заробітчанських, робітничих, емігрантських пісень, їх соціальна обумовленість.

27. Жанри родинно-побутової лірики: пісні про кохання, про родинне життя: особливості розвитку жанрів (зв'язок з календарно-обрядовою та родинно-побутовою лірикою), тематичні групи, специфіка конфліктів та мовлення.

28. Особливості поезики та елементи комічного у жартівливих піснях, зв'язок з іншими жанрами народної лірики.

29. Художні особливості танцювальних пісень: походження коломийок, форма виконання, коломийковий розмір. Використання ритміки коломийок у ліричних, історичних піснях, у баладах.

30. Народні романси: походження жанру, основні тематичні групи, мотиви. Специфіка жанрових різновидів романсів: жорстокий романс, романс-баркарола, романси у ритмі танго, вальсу.

31. Поетика жанру думи: провідні тематично-хронологічні цикли дум, сюжети, образи, композиція, мова.

32. Кобзарство як історико-культурний феномен українського етносу. Основні етапи становлення і розвитку кобзарства. Розстріляний з'їзд кобзарів.

33. Основні цикли історичних пісень. Жанрова своєрідність історичних пісень (у порівнянні з думами), їх провідні мотиви, тематика, структура.

34. Пісні-хроніки, їх художні особливості. Зв'язок жанрів героїчного епосу з художньою літературою.

35. Народні балади: особливості поезики жанру, основні тематичні групи балад.

36. Билини: питання походження, основні цикли.

37. Походження терміну “легенда”. Особливості жанру переказу порівняно з легендою. Класифікація легенд та переказів (міфологічні, апокрифічні та етіологічні легенди. Історичні, топонімічні, соціально-побутові легенди і перекази).

38. Жанрова своєрідність народних оповідань, їх різновиди та класифікація.

39. Бувальщини: особливості поетики.
40. Малі жанри народної прози (байки, притчі, анекдоти): особливості поетики, зв'язок жанрів з художньою літературою.
41. Жанрові ознаки народних казок, виникнення терміну «казка». Тематичні групи казок, типи персонажів, казкові формули.
42. Українська пареміологія та пареміографія: історія розвитку, основні проблеми, предмет дослідження. Принципи укладання пареміографічних збірників.
43. Жанрові різновиди паремій в українській фольклористиці. Роль народних паремій в творах художньої літератури.
44. Особливості жанрів прислів'їв та приказок, тематичні групи, композиція. Відображення у прислів'ях і приказках ментальності українців.
45. Загадка в системі жанрів українського фольклору, проблема класифікації, структурні моделі загадок, особливості мовлення, зв'язок з міфологічним світоглядом (з первісними жанрами народної магії, ритуалами).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Віннічук А. Усна народна творчість: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 304 с.
2. Грушевський М. Історія української літератури : У 6 т., 9 кн. К.: Либідь, 1993. Т.1. 1993. 392 с.
3. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Видання 2-ге, випр. й перероб. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2010. 448 с.
4. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. Київ: Народознавство, 2001. 200 с.
5. Івановська О. Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів. Підручник. Київ: ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. 336 с.
6. Калинова сопілка: Антологія української народної творчості / упор. Н. Шумада. Київ: Веселка, 1989. 606 с.
7. Костомаров М. Об историческом значении русской народной поэзии / Історія української літературної критики та літературознавства: хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша: навч. посіб. / упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. Київ: Либідь, 1996. С. 211-216.
8. Костомаров М. Слов'янська міфологія. Київ: Либідь, 1994. 283 с.
9. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. Київ: Знання – Прес, 2006. 592 с.
10. Пісенні жанри українського фольклору: навч. посіб. 2-е вид., випр. і допов. Київ: Київський ун-т, 2016. 384 с.
11. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. Київ: Український письменник, 1993. 63 с.
12. Пропп В. Исторические корни волшебной сказки. Ленінград: ЛГУ, 1945. 340 с.
13. Росовецький С. К. Український фольклор у теоретичному висвітленні: підручник для студ. вищих навч. закл. Київ: Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, 2008. 623 с.
14. Русин М. Ю. Фольклор : традиції і сучасність. Київ: Либідь, 1991. 114 с.
15. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. Київ: Академія, 2012. 304 с.
16. Семенов О. Український фольклор: навч. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 254 с.
17. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского. Тернопіль: Підручники і посібн., 2008. 448 с.

18. Українська фольклористична енциклопедія у 2-х т. Т. 1: А-Л / Упорядник, науковий редактор д. філол. н., професор М. К. Дмитренко. К.: Вид-во «Сталь», 2018. 740 с.
19. Філоненко С. О. Ф 54 Усна народна творчість: навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 416 с.
20. Шкода М. Н. Люба моя Україна. Свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети та повір'я українського народу. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2009. 544 с.

Допоміжна

1. Бабинський Я. Українські колядки та щедрівки: деякі аспекти еволюції жанру. Українознавчі студії. 1999. № 1. С. 260-272.
2. Баканурський А. Українська різдвяна гра «Коза». Народна творчість та етнографія. 1991. № 6. С. 59-65.
3. Балади. Кохання і дошлюбні стосунки / упор. О. І. Дей, А. Ю. Ясенчук. Київ: Наукова думка, 1987. 472 с.
4. Балади. Родинно-побутові стосунки / упор. О. І. Дей та ін. Київ: Наукова думка, 1988. 528 с.
5. Березовський І. Українські народні казки про тварин / Казки про тварин. Київ: Наукова думка, 1979. С. 9-44.
6. Благослови, мати!: колискові пісні, забавлянки, веснянки, заклички та примовки, скоромовки, лічилки, загадки, коломийки : для дошк. та мол. шк. віку. Київ: Веселка, 2001. 299 с.
7. Бріцина О. Ю. Традиційні персонажі соціально-побутової казки. Народна творчість та етнографія. 1983. №1. С. 29-36.
8. Весілля: у 2 кн. / передм. О.Правдюк. К.: Наукова думка, 1970. Кн. 1. 451 с.; Кн. 2. 476 с.
9. Веснянки / Захарук З. М. Фольклорні традиції села за дібровою: календарно-обрядова та родинно-побутова поезія й весільний обряд с. Задубрівці на Покутті. Снятин, 2006. С. 54-59.
10. Від говіння до зеленої неділі: звичаї, традиції, ігри, пісні весняного циклу, які записав упродовж 1975-2003 рр. М. Савчук у с. Великому Ключеві Коломийського району Івано-Франківської області. Коломия: Вік, 2007. 119 с.
11. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис: У 2 кн. Київ: Оберіг, 1991. Т.1. 450 с.; Т.2. 445 с.
12. Галей С. Народознавча спадщина Пантелеймона Куліша. Народна творчість та етнографія. 2002. №4. С. 62-74.

13. Герасимчук В. Міфологічні мотиви у фольклорі та літературі: особливості трансформації. Українська література в загальноосвітній школі. 2001. №1. С. 37-44; №2. С. 53-59.
14. Героїко-фантастичні казки / упоряд. І.Березовський. Київ: Дніпро, 1984. 366 с.
15. Героїчний епос українського народу: хрестоматія / упор. О. Таланчук, Ф. Кислий. Київ: Либідь, 1993. 432 с.
16. Грушевський М. «Малоросійські пісні» М. Максимовича і їх роль в розвитку українознавства. Народна творчість та етнографія. 1996. № 5-6. С. 27-39.
17. Давидюк В. Фольклористичні методи Івана Франка. Етнос і культура. 2008. № 4-5. С. 51-60.
18. Дей О. І. Поетика української народної пісні. Київ: Наукова думка, 1978. 251 с.
19. Дей О. І. Українська народна балада. Київ : Наукова думка, 1986. 263 с.
20. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору. Слово і час. 2003. №9. С. 16-24; №10. С. 41-50.
21. Доценко В. Гаївка – пісня весни й радості. Слово Просвіти. 2006. 13-19 квітня. С. 3.
22. Дума про репресованих кобзарів. Народна творчість та етнографія. 1992. №1. С. 25-27.
23. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка. Київ: Вища школа, 1987. 128 с.
24. Дунаєвська Л. Ф., Таланчук О. М. Український фольклор у контексті міфології народів світу. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 1996. №5. С.14-18.
25. Єфремов С. Фольклорно-етнографічний збірник Пантелеймона Куліша «Записки про Південну Русь» в оцінці Тараса Шевченка. Народна творчість та етнографія. 1997. №4. С. 3-7.
26. Жулинський М. Національні культури і проблеми глобалізації. Слово і час. 2002. №12. С. 5-10.
27. Задорожний В. Еволюція народної релігійної колядки в новітній час. Народна творчість та етнографія. 2004. № 1-2. С. 69-76.
28. Іваницький А. І. Весільна пісенність на Україні та її обрядова функція. Весільні пісні: У 2 книгах. Київ: Наукова думка, 1982. Кн. 1,1982. С.11-69.
29. Іларіон, Митрополит. Дохристиянські вірування українського народу: Історико-релігійна монографія. Київ: АТ «Обереги», 1994. 424 с.

30. І. Франко – народознавець / Історія української літератури ХІХ ст. (70-90-ті роки): У 2 кн.: підручник / О.Д.Гнідан та ін. Київ: Вища школа, 2003. Кн. 2. С. 249-260.
31. Календарно-обрядові пісні /упор. О. Ю. Чебанюк. Київ: Дніпро, 1987. 392 с.
32. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 2 кн. К.: Обереги, 1994. Кн.1. 400 с.; Кн. 2. 528 с.
33. Кирдан Б. З духовної скарбниці народу / Українські народні думи та історичні пісні : збірник / упор. О.Таланчук. Київ: Веселка, 1990. С. 5-32.
34. Кібець Н. Зимовий цикл святкувань. Народна творчість та етнографія. 1998. №1. С. 55-60.
35. Кімакович І. Традиційний анекдот: виникнення терміна та його еволюція. Народна творчість та етнографія. 1994. №5-6. С. 45-53.
36. Клітна Н. «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...». Зародження і розвиток кобзарства в Україні. Українська література в загальноосвітній школі. 2005. № 3. С. 50-55.
37. Легенди та перекази / упор. та приміт. А. Л. Іоаніді. Київ: Наукова думка, 1985. 400 с.
38. Литвин М. Розстріляний з'їзд кобзарів. Народна творчість та етнографія. 1998. №4. С. 95-98.
39. Максимович М. Передмова до збірки «Малороссийские песни» / Історія української літературної критики та літературознавства: хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша : навч. посібник / упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. Київ: Либідь, 1996. С.111-115.
40. Народні байки / упоряд. М. Дмитренко. Київ: Редакція часопису «Народознавство», 1994. 40 с.
41. Народні оповідання / упор. С.Мишанич. К.: Дніпро, 1986. 336 с.
42. Народ скаже – як зав'яже: Українські народні прислів'я, приказки, загадки / вст. ст. Н.Шумади. Київ: Дніпро, 1971. 230 с.
43. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу (Ескіз української міфології). К.: АТ «Обереги», 1992. 88 с.
44. Нудьга Г. Українська дума і пісня в світі. Львів : Інститут народознавства НАН України, 1997. 424 с.
45. Одарченко П. Національне відродження України і розвиток фольклористики та етнографії в ХІХ та на початку ХХ століття. Народна творчість та етнографія. 1998. №4. С.44-50.
46. Остапик І. Опілля: contra і pro крізь призму колядно-щедрівочної традиції. Дзвін. 2005. № 5-6. С. 118-126.

47. Пазяк М. Найважливіші фольклористичні праці, видані АНУ (1918-1998). Народна творчість та етнографія. 1998. № 5-6. С. 130-140.
48. Пазяк М., Пазяк Н. Поетика народних дум, її джерела і традиції. Народна творчість та етнографія. 1998. № 1. С. 12-18.
49. Пазяк М. Рукописні пареміографічні збірки у фондах інституту імені М.Т.Рильського. Народна творчість та етнографія. 1983. № 1. С. 53-57.
50. Пазяк М. Трансформація паремій у текстах художніх творів. Народна творчість та етнографія. 1999. № 5-6. С. 83-93.
51. Панчук О. Композиційна структура щедрівок. Слово і Час. 2005. № 12. С. 49-56.
52. Пісні родинного життя: зб. / упоряд. Г. В. Довженок. Київ: Дніпро, 1988. 359 с.
53. Пропп В. Я. Морфология сказки / Русское народное поэтическое творчество: хрестоматия / сост. Ю. Г. Круглов. Москва: Высшая школа, 1986. С. 228-236.
54. Сисов В.М. Голосіння (Структура жанру. Система різновидів). Народна творчість та етнографія. 1990. № 5. С. 47-51.
55. Сівак Є., Добош І., Кузан А. Усна народна творчість як культурологічний феномен. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 34, том 4. 2020. С. 185-190.
56. Скуратівський В. Місяцелік. Український народний календар. Київ: Веселка, 1993. 207 с.
57. Сулима М. Українська драматургія 17-18 століть. Київ: ПЦ «Фоліант»; ВД «Стилос», 2005. 368 с.
58. Сулима М., Федас Й. Український народний вертеп. Радянське літературознавство. 1989. №2. С.73-74.
59. Українські народні казки, легенди, анекдоти / упоряд. В. А. Юзвенко. Київ: Молодь, 1989. 432 с.
60. Українські народні пісні в записах Зорана Доленти-Ходаківського. Київ: Наукова думка, 1974. 779 с.
61. Українські народні пісні про кохання / упор. Ю. Білякова, М. Кагарлицький. Київ: Мистецтво, 1971. 212 с.
62. Українське народознавство: навч. посібник / за ред. С. П. Павлюка. Київ: Знання, 2006. 568 с.
63. Українські перекази / збір. М.Возняк. К.: Абрис, 1993. 120 с.
64. Федченко П. М., М. О. Максимович – видатний учений-енциклопедист. Радянське літературознавство. 1984. № 10. С. 42-49.

65. Франко І. До історії коломийкового розміру / Вступ до літературознавства : хрестоматія / упоряд. Н. І. Бернадська. Київ: Либідь, 1994. С. 133-134.
66. Франко І. Жіноча неволя в руських піснях народних / Франко І. Твори 20 т. Т. 16. Літературно-критичні статті. С. 154-194.
67. Цертелєв М. О старинных малороссийских песнях / Історія української літературної критики та літературознавства : хрестоматія. У трьох книгах. Книга перша : навч. посібник / упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. Київ: Либідь, 1996. С. 56-62.
68. Шемберко Т. Календарно-обрядова поезія в рецепції Івана Франка. Мандрівець. 2007. № 5. С. 35-40.
69. Шумада Н. Коломийки у взаємозв'язках зі східнослов'янською пісенністю. Народна творчість та етнографія. 1991. № 2. С. 3-13.

Навчальне видання

Казанова Ольга Валеріївна

Усна народна творчість

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для студентів I курсу денного відділення філологічного факультету
першого (бакалавр) рівня вищої освіти
галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія
спеціалізації «Українська мова та література»

В авторській редакції

Підп. до друку 07.02.2022. Формат 60x84/16.
Ум.-друк. арк. 2,85. Тираж 11 пр.
Зам. № 2422.

Видавець і виготовлювач
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова

Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12

Тел.: (048) 723 28 39. E-mail: druk@onu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.